

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

นายจำลอง ไชยยา
ผู้ฝึกประสบการณ์นิเทศการศึกษา

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกประสบการณ์นิเทศการศึกษา
ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยได้รับคำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.วัชรีย์ เหล่ามตระกูล (ศึกษานิเทศก์ สพป.ลำปาง เขต 1) ดร.ประจักษ์ ศรีสาลี (ศึกษานิเทศก์ สพป.กำแพงเพชร เขต 1) นายสุรชาติ ภูผาผุย (ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพป.ขอนแก่น เขต 1) และนายไชยยศ คำสังวาลย์ (ศึกษานิเทศก์ สพป.ขอนแก่น เขต 1) ที่ได้ให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ยิ่งในด้านกระบวนการการศึกษา ค้นคว้าอิสระ จึงขอขอบพระคุณบุคคลที่ได้กล่าวนามข้างต้นไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณะศึกษานิเทศก์ สพป.ขอนแก่น เขต 1 ทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อคิดในการดำเนินงาน ขอขอบคุณ คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สพป.ขอนแก่น เขต 1 ทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คุณค่าอันเกิดจากรายงานฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ด้วยความรัก และเคารพยิ่ง

นายจำลอง ไชยยา

ผู้ฝึกประสบการณ์นิเทศการศึกษา

บทคัดย่อ

- ชื่อเรื่อง : การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
- ผู้รายงาน : นายจำลอง ไชยยา
ผู้ฝึกประสบการณ์นิเทศการศึกษา
- ปีที่ศึกษา : 2561

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูมีต่อการแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ได้แนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา
2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา โดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$)

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทคัดย่อ.....	ก
	กิตติกรรมประกาศ.....	ข
	สารบัญ.....	ค
	สารบัญตาราง.....	จ
1	บทนำ.....	1
2	ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	3
3	วิธีดำเนินการศึกษา.....	10
4	ผลการศึกษา.....	13
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	15
	บรรณานุกรม.....	16
	ภาคผนวก.....	17

สารบัญตาราง

ง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม	13

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยของเรามีพลเมืองมากขึ้น กอรปกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลให้ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสติปัญญามากกว่าการสอนให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งเท่ากับว่า คุณธรรม จริยธรรม อันเป็นรากฐานของความสงบสุขในสังคม ถูกมองข้ามหรือลดความสำคัญลงไป ค่านิยมของบุคคลในปัจจุบันจึงเป็นไปในลักษณะของการแข่งขันมากกว่าการให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เยาวชนได้รับการเลี้ยงดูและหล่อหลอมให้มีวิถีดำเนินชีวิตที่แฝงไปด้วยการเอาเปรียบ ขาดระเบียบวินัย และขาดความรับผิดชอบ เป็นการก่อปัญหาระยะยาวขึ้นในสังคม จนไม่สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากพลเมืองของชาติขาดการพัฒนาทางจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557 : 45)

เพื่อเป็นการแก้สถานการณ์ในสังคมไทยให้มีความสร้างสรรค์ มีความสงบสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในทุกระดับชั้น ทุกเพศทุกวัย ดังนั้นคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ข้อ 4 การศึกษาและการเรียนรู้ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและ **คุณธรรม** ควบคู่กัน ดังนี้ (4.1) จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาค้นได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็น **คนดีมีคุณธรรม** สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ (4.4) พัฒนาค้นทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้ และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคตปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหาการรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน (สถาบันวิชาการตำราทอง, 2560 : 5-6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ได้ร่วมกันวิเคราะห์วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย วิธีการหนึ่งที่เหมาะสมและให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้การทำโครงการ ซึ่งโครงการคุณธรรม หรือโครงการความดีเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำคุณดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบของกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า 2 เดือน) ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทรามทาง

ศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
(พระมหาพจน์รินทร์ ฐิตวิโส, 2556 : 12)

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยผู้รับผิดชอบโครงการจึงได้จัดทำแนวทางในการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA ขึ้น เพื่อให้ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้ใช้เป็นแนวทางในการทำโครงการคุณธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 30 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ
  - 2.1 ขั้นตอนการทำโครงการคุณธรรม
  - 2.2 ตัวอย่างการทำโครงการคุณธรรม
3. ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 28 เดือนมีนาคม- วันที่ 18 เดือนเมษายน พ.ศ.2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการคุณธรรม หมายถึง การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำความดีแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า 2 เดือน) จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทางศีลธรรมและส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ

ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมโดยใช้โครงการคุณธรรม

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ได้แนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา
2. ได้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม
3. โรงเรียนในสังกัด สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้โครงการคุณธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ผู้รายงานได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้เสนอสาระสำคัญของเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม
2. เอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม

กลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อเครือข่ายวิถีพุทธ (กคพ.) และมูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณโครงการคุณธรรม (Moral Project) (2556 : 23-24) ได้นำเสนอเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม ไว้ดังนี้

1.1 ความหมายของโครงการคุณธรรม

โครงการคุณธรรม หรือโครงการความดี เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการที่ความดีมีคุณธรรมแบบเชิงรุก โดยให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้นี้เอง ผ่านเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) โดยประเด็นที่เลือกทำโครงการนั้นเกิดขึ้นมาจากความสนใจและความคิดริเริ่มของผู้เรียนเอง เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ด้วยความพากเพียรพยายามอย่างจดจ่อต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (ต้องทำงานจริงไม่น้อยกว่า 2 เดือน) ในลักษณะวิจัยปฏิบัติการ (action research) นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ รวมทั้งการขยายความมีส่วนร่วมไปสู่บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาและชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการคุณธรรมคุณธรรมนี้ เป็นกระบวนการที่พัฒนาและปรับปรุงยุคต่อมาจากกระบวนการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งใช้แบบจำลองของวงรอบ 1-2-3-4 ที่หมุนเวียนรอบพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย

- (1) กระบวนการกัลยาณมิตร
- (2) การเปิดการเรียนรู้ภายใน (ปรโตโฆสะ สู่ สัทธาและโยนิโสมนสิการ)
- (3) กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (ตามหลักไตรสิกขา-ภาวนา 4)
- (4) กระบวนการพัฒนาแบบเวียนรอบต่อเนื่อง จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา

คุณธรรมของผู้เรียนเกิดขึ้นควบคู่กันไป ดังแผนผังของแบบจำลอง ดังนี้

1.2 ขั้นตอนในการทำโครงการคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้และพิจารณาเลือกหัวเรื่องหรือประเด็นปัญหา

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ที่ต้องอาศัยภาวะการณตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือสภาพปัญหาด้วยสติปัญญา หรือภาวะที่มีแรงบันดาลใจที่จะทำสิ่งดีงามอะไรบางอย่างที่เป็นความฝันหรืออุดมคติ ซึ่งอาจจะเกิดจากผู้เรียนเองโดยตรง หรืออาจจะเกิดจากการแนะนำหรือชี้ชวนจากครูที่ปรึกษาหรือผู้อื่นที่เป็นเงื่อนไขภายนอก มากกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้หรือแรงบันดาลใจขึ้นก็ได้

การสร้างความรู้ความตระหนักรู้เป็นขั้นตอนที่ยาก เพราะโดยทั่วไปสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาต่างๆ นั้น มักจะเกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่มักจะถูกกละเลยมองข้าม หรืออาจชินเคยชินจนมองไม่เห็นปัญหา หรือไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นอย่างไรในทำนอง “เส้นผมบังภูเขา” หรือ “ปลาอยู่ในน้ำมองไม่เห็นน้ำ” จึงต้องอาศัยเหตุปัจจัยภายนอก จากกลไกธรรมชาติที่กระตุ้นปัจจัยภายในใจของผู้เรียนได้ถูกตรงกับจริตนิสัย ในเงื่อนไขสถานการณ์แวดล้อม และจังหวะเวลาที่พอเหมาะพอดี จนเกิดฉันทะร่วมกันที่จะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการโครงการ

กิจกรรมแนะนำสำหรับครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษาอาจวางเงื่อนไขเบื้องต้นจากการให้ผู้เรียนสำรวจและสังเกตสภาพปัญหาต่างๆ จากเพื่อนนักเรียน ปัญหาที่พบเห็นในห้องเรียน โรงเรียน วัด และชุมชน แล้วช่วยกันระดมความคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด แล้วมาอภิปรายกันในกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยก็ได้ (อาจทำให้สนุกในลักษณะโต้วาทีหรืออวาทีกก็ได้) เพื่อเลือกประเด็นปัญหาที่มีความสนใจ หรืออยากจะทำปัญหานั้นมากที่สุด เพื่อนำมาตั้งเป็นประเด็นสำหรับทำโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มเห็นพ้องกันและตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาหรือหัวเรื่องได้แล้ว และได้รับความเห็นชอบจากที่ปรึกษาแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการระดมความคิดวางแผนงานเบื้องต้น โดยเริ่มจากการร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วสืบสาวไปหาสาเหตุและปัจจัยร่วมต่างๆ การวางเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา แล้วประมวลสิ่งที่วิเคราะห์ได้ทำเป็นผังมโนทัศน์ ในขั้นตอนนี้จะพบว่ามีข้อมูลของสภาพปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอหรือยังมีรายละเอียดที่ไม่ชัดเจน ตัวแปรสนับสนุนและองค์ความรู้ต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา ก็ยังมีไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจนเป็นต้น จึงต้องมีการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้เพิ่มเติม (ซึ่งอาจจะได้มาจากการสำรวจโดยละเอียดหรือประมาณการโดยคร่าวๆ ก็ได้) จากการพบปะสนทนาขอความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ และจากการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือตำราและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาประมวลเพื่อจัดเตรียมสำหรับคิดวางแผนทำร่างโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นการคิดพิจารณาวางแผนงานในรายละเอียดและภาพรวมทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่รวบรวมและประมวลได้ทั้งหมดนั้นมาเรียบเรียงและจัดทำเป็นเอกสารร่างโครงการ ที่มีหัวข้อต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ อย่างน้อย 13 หัวข้อ (จำนวนหน้า 10 – 20 หน้ากระดาษขนาด A4) ดังนี้

1. ชื่อโครงการ (ชื่อโครงการเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อควรสั้นกระชับสื่อความให้เข้าใจได้ง่ายว่าโครงการเกี่ยวกับเรื่องอะไร ทำให้จดจำได้ง่าย)
2. กลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ และสถานศึกษา แสดงชื่อกลุ่ม รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม ตำแหน่ง ชั้นเรียน, ชื่อสถานศึกษา ที่ตั้ง โทรศัพท์ โทรสาร E-mail และเว็บไซต์สถานศึกษา
3. ที่ปรึกษาโครงการ ให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง โทรศัพท์และ E-mail (กรณีเป็นพระภิกษุให้ระบุฉายาและชื่อวัดด้วย)
4. วัตถุประสงค์ (ไม่ควรเกิน 5 ข้อ)
5. สถานที่และกำหนดระยะเวลาดำเนินการ พื้นที่ที่เลือกดำเนินการจะเป็นภายในหรือภายนอกสถานศึกษาก็ได้ ส่วนกำหนดระยะเวลาดำเนินการนั้น แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ควรอยู่ในช่วงเดือน พฤษภาคม–สิงหาคม และระยะที่ 2 ในช่วงเดือน ตุลาคม–มกราคม
6. ผังมโนทัศน์ สรุปภาพรวมของร่างโครงการทั้งหมดเป็นผังมโนทัศน์ ใน 1 หน้ากระดาษ

7. สารสำคัญของโครงการ (คำอธิบายสาระสำคัญ 5 - 10 บรรทัด)

8. การศึกษาวิเคราะห์

8.1 ปัญหาและสาเหตุ (ประมวลข้อมูลสภาพปัญหา แล้ววิเคราะห์สืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อให้เห็นที่มาและความสำคัญของโครงการ)

8.2 เป้าหมายและทางแก้ (วางเป้าหมายของการแก้ปัญหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ)

8.3 หลักการและหลักธรรมที่นำมาใช้ (แสดงหลักธรรมและแนวพระราชดำริ หรือหลักวิชาการต่างๆ ที่นำมาใช้ พร้อมอธิบายความหมายโดยย่อ แล้วอธิบายเชื่อมโยงกับการดำเนินการโครงการอย่างสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล)

9. วิธีการดำเนินงาน (แสดงวิธีการดำเนินงานเป็นข้อๆ หรือเป็นแผนผังที่มีคำอธิบายที่ชัดเจน)

10. งบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณ (แสดงงบประมาณโครงการและแหล่งที่มา หากมีการระดมทุนเพิ่ม ให้บอกแผนงานหรือวิธีการระดมทุนด้วย)

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ผลโดยตรงและผลกระทบที่ต่อเนื่องออกไป)

12. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา

13. ความคิดเห็นและความรู้สึกของประธานกลุ่มเยาวชนผู้รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการโครงการ

การดำเนินการโครงการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 บุกเบิก-ทดลอง ช่วงเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

- ระยะที่ 2 ต่อย้า-ขยายผล ช่วงเดือน ตุลาคม – มกราคม

ขั้นตอนนี้เป็นการนำร่างโครงการมาปฏิบัติจริงไปตามลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะมีทั้งในส่วนที่แบ่งงานและดำเนินงานกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการ และงานในส่วนที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเพื่อนนักเรียนอื่นหรือบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาช่วยทำงานในด้านต่างๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมรณรงค์ขยายการมีส่วนร่วมออกไปสู่ชุมชน การดำเนินงานในช่วงนี้อาจมีข้อมูลย้อนกลับมาที่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งทราบ หรือคลาดเคลื่อนไปจากที่คาดการณ์ไว้ หรือเกิดสถานการณ์ที่ยุ้งยากเป็นอุปสรรคข้อขัดข้องหรือข้อขัดแย้งให้ต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอยู่เสมอๆ อันอาจจะนำมาซึ่งความอ่อนล้า ความเหนื่อยหน่ายท้อแท้ได้บ่อยๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแบบฝึกหัดสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม ของผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มาช่วยงานทั้งสิ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตาม สนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือทั้งทางทรัพยากรภายนอกและทางจิตใจ จากคณะที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ตลอดระยะเวลาดำเนินการโครงการทั้ง 2 ช่วง

ผู้รับผิดชอบโครงการพึงระลึกไว้ว่า การทำงานจริงอาจมีหลายสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์และระบุไว้ในร่างโครงการ และหลายครั้งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนงานไปจากเดิม ก็ไม่เป็นไร แต่ต้องเข้าใจว่าเพราะอะไร สามารถอธิบายได้ถึงเหตุผลของการที่ผิดพลาดไปจากแผนงานที่วางไว้ได้ อย่าทำงานเพียงเพื่อให้ได้ผลตามร่างโครงการที่วางแผนไว้เท่านั้น แต่ทำงานเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมของตนเองและทุกคนที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ทำแล้วคุณธรรมความดีต้องเพิ่มขึ้นและควรมีความสุขจากการทำความดีนั้น ทำโครงการและความดี เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีใช้การแข่งขันเพื่อล้ารางวัล

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปประเมินผลและเขียนรายงาน

จากการดำเนินงาน ในขั้นตอนที่ 4 นั้นให้กลุ่มเยาวชนได้ทำการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานทั้ง 2 ระยะ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – มกราคม เพื่อนำมาใช้จัดทำเป็น เอกสารและสื่อการนำเสนอโครงการ 5 หรือ 6 รายการ ดังนี้

- (1) รายงานโครงการ (20–50 หน้ากระดาษขนาด A4 ไม่รวมปก)
- (2) สรุปย่อโครงการใน 1 หน้ากระดาษ (1 หน้ากระดาษขนาด A4)
- (3) แผ่นพืชนำเสนอโครงการ (1 แผ่นกระดาษขนาด A4 หน้า-หลัง)
- (4) สื่อ Presentation เช่น Powerpoint หรือ VCD (เวลาไม่เกิน 7 นาที)
- (5) แผ่นป้ายนิทรรศการโครงการ
- (6) เว็บเพจ นำเสนอโครงการผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอโครงการ

การนำเสนอโครงการ เป็นทักษะที่สำคัญของผู้รับผิดชอบโครงการทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ทำการสื่อสารและถ่ายทอดความดีงามจากโครงการของตนเองออกสู่การรับรู้ของบุคคลอื่นและสาธารณะ สมาชิกทุกคนในกลุ่มควรให้ความสนใจในรายละเอียดและภาพรวมของโครงการทั้งหมดแล้วชักชวนการนำเสนอในประเด็นสำคัญๆ ไว้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอบนเวที การสัมภาษณ์ซักถามและการนำเสนอหน้าแผ่นป้ายนิทรรศการโครงการ ให้คณะกรรมการและผู้มาชมนิทรรศการโครงการสามารถเข้าใจได้ในระยะเวลาอันจำกัด

2. เอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 1-10) ได้สรุปเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไว้ดังนี้

1. ขยัน

ขยัน หมายถึง ผู้ที่มีความตั้งใจ เพียรพยายาม ทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ผู้ที่จะมีความขยันหมั่นเพียรได้สมบูรณ์ต้องมีคุณธรรม คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้สำเร็จตามประสงค์ มีดังนี้

1. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้นๆ
2. วิริยะ คือ ความเพียรพยายามประกอบสิ่งนั้นๆ
3. จิตตะ คือ เอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้นๆ ไม่วางธุระ
4. วิมังสา คือ หมั่นตรិตรองหาเหตุผลในสิ่งนั้นๆ

2. ประหยัด

ประหยัด หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมเงินใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่าไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

ผู้ที่ประหยัดได้ต้องปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นคุณธรรมประจำใจ คือรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ

1. รู้เหตุ รู้ผล หมายถึง รู้ว่าเหตุใด เมื่อคิด เมื่อพูด เมื่อทำ แล้วทำให้เกิดความเดือดร้อนเหตุใด เมื่อคิด เมื่อพูด เมื่อทำแล้วส่งผลให้เกิดความไม่เดือดร้อน

2. รู้ตน รู้ประมาณ

รู้ตน หมายถึง รู้จักตนเองว่า มีชาติตระกูล ยศฐาบรรดาศักดิ์ ฐานะ บริวาร ความรู้ทางโลก ความรู้ทางธรรม เพียงใด แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมกับฐานะ ความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

รู้ประมาณ หมายถึง ผู้รู้จักประมาณในการทำมาหากินเลี้ยงชีวิต แต่ในทางที่ถูกควร ไม่ทุจริตคดโกง และรู้จักประมาณในการใช้จ่ายแต่พอควร รู้จักประหยัดอดออม ถนอมให้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่า

3. ซื่อสัตย์

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพมีความจริงใจ ปลอดภัยจากรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

ผู้ที่จะมีความซื่อสัตย์ได้ ต้องมีคุณธรรมประจำใจ คือ

1. มีสัจจะ หมายถึง การคิด การพูด การทำแต่ความจริง
2. มีความเป็นธรรม หมายถึง มีใจเป็นกลาง
3. ไม่มีอคติ หมายถึง ไม่มีความลำเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

4. มีวินัย

ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ และตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเอง และสังคม

วินัย คือ ข้อบังคับให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ตามที่สถาบัน และองค์กรต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ผู้ที่จะมีวินัยได้นั้นต้องมีคุณธรรมประจำใจ ต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า คือ สุจริต 3 ได้แก่ กายกรรม 3 วจีกรรม 4 มโนกรรม 3

1. ประพฤติชอบทางกาย เรียกว่า กายสุจริต
2. ประพฤติชอบทางวาจา เรียกว่า วาจาสุจริต
3. ประพฤติชอบทางใจ เรียกว่า มโนสุจริต

5. สุภาพ

ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตามสถานภาพ และกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าวรุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจา และท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทยผู้ที่จะมีความสุภาพเรียบร้อยได้ ต้องมีคุณธรรมประจำใจหลายอย่าง เช่น มีสติ สัมปชัญญะ ซึ่งเป็นธรรมที่มีอุปการะมาก ชั้นดี โสรจจะ คือธรรมที่ทำให้งาม

1. สติ สัมปชัญญะ หมายถึง ระลึกได้และรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังคิดอะไร

วาจากำลังพูดอะไร กายกำลังทำอะไร เมื่อมีสติ สัมปชัญญะ ระลึกได้ และรู้ตัว ก็สามารถควบคุมกาย วาจา และใจ ให้คิดดี พูดดี และทำดี

2. ชั้นดี โสรจจะ เป็นคุณธรรมประจำใจ ชั้นดี โสรจจะ คือ มีความมอดทน

ความสงบสงี่ยม อดกลั้นไว้ได้ เมื่อมีสิ่งมากระทบจิตใจ ให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ปรารถนา ก็ไม่แสดงอาการโกรธและไม่พูดตอบโต้ ทนต่อความลำบากตรากตรำ รู้จักปรับสภาพจิตใจให้เยือกเย็น ก็จะเป็นคนมีความสุภาพ เรียบร้อย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

6. สะอาด

ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมอง ทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสเป็นที่เจริญตา

ทำให้เกิดความสบายใจ แก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีร่างกาย และจิตใจใสสะอาด สดชื่นแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจได้ ต้องมีศีล 5 ประจํากายวาจา มีธรรม 5 ประจําใจ

7. สามัคคี

ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีมีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อมหัศจรรย์สำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมความคิด ความเชื่อพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสมานฉันท์

ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ในครอบครัว ในหมู่ ในตำบล ในอำเภอ ในจังหวัด ในสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ในประเทศ และในโลก ผู้ที่อยู่ร่วมกันจะมีความสามัคคีได้ ต้องมีคุณธรรมประจำใจดังต่อไปนี้

1. มีความเมตตา คือความรัก 2. มีสัมมาทิฐิ คือความเห็นชอบตรงกัน 3. มีความเป็นธรรม คือ มีใจเป็นกลาง

8. มีน้ำใจ

เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้อื่นที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกาย และสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ผู้ที่เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อช่วยเหลือสังคม และเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ต้องมีคุณธรรมประจำใจ คือพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีดังนี้

1. เมตตา คือ ความรักปรารถนาจะให้ทุกชีวิต ทุกวิญญาณมีความสุข
2. กรุณา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยเหลือทุกชีวิต ทุกวิญญาณพ้นทุกข์
3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี เมื่อทุกคนทุกชีวิต ทุกวิญญาณได้ดีมีความสุข
4. อุเบกขา คือ ความวางเฉย วางตัว วางใจเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภัทรชัย กระสินหอม และคณะ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะสุจริต 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูน โดยกิจกรรมโครงการคุณธรรม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะสุจริต 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูน โดยกิจกรรมโครงการคุณธรรม 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะสุจริต 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูนระหว่างก่อนทำและหลังทำกิจกรรม และ 3) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูนที่มีต่อกิจกรรมโครงการคุณธรรม ผลการวิจัย พบว่า (1) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมโครงการคุณธรรม พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูนมีระดับคุณลักษณะสุจริต 5 ประการ อยู่ในระดับมาก (2) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมโครงการคุณธรรม พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะสุจริต 5 ประการโดยภาพรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม (3) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมโครงการคุณธรรม พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูน มีระดับ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการคุณธรรม อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก

โฆษิต คำไสย์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้จัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินงานโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติโครงการวัยชนกลับใจใสใจการเรียนเพื่อเทิดไถ่องค์ราชันย์ ตามโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ วัยชนกลับใจใสใจการเรียนเพื่อเทิดไถ่องค์ราชันย์ ตามโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2551 “เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ของโรงเรียนศรีตระกูลวิทยา อำเภอชุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการประเมินพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการโดยภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับ

มาก ด้านบริบท มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตมีระดับคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

ประไพพรรณ บุญคง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินงานรายงานการพัฒนาโครงการคุณธรรมเยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง โรงเรียนนราสิกขาลัย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรายงานผลกระบวนการดำเนินงานโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมเยาวชนไทยทำดีถวายในหลวง โรงเรียนนราสิกขาลัย 2) เพื่อรายงานผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมเยาวชนไทยทำดี ถวายในหลวง โรงเรียนนราสิกขาลัย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 1) การดำเนินงานโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมเยาวชนไทยทำดีถวายในหลวง โรงเรียน นราสิกขาลัย ได้เอกสารแบบฝึกกิจกรรมโครงการคุณธรรม มีประสิทธิภาพ 85.33 /89.64 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 2) การพัฒนาทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ ของสมาชิกชุมนุมโครงการคุณธรรมเยาวชนไทยทำดีถวายในหลวง โรงเรียนนราสิกขาลัย หลังการใช้แบบฝึกกิจกรรมโครงการคุณธรรมสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกกิจกรรมโครงการคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จารุวรรณ มากอยู่ (2552 : บทคัดย่อ) ได้จัดทำรายงานการพัฒนาและใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์รายงานการพัฒนาและใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3 – 4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยคู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3 – 4 แบบทดสอบก่อนและหลังการพัฒนาโดยใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาที่มีต่อคู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3 – 4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าประสิทธิภาพ และ t-test แบบ Dependent ผลการศึกษา พบว่า (1) ศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ผลการหาประสิทธิภาพ แบบรายบุคคล (Individual Testing) มีประสิทธิภาพ อยู่ในเกณฑ์ประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์สมมติฐานที่ตั้งไว้ (2) ศึกษาผลการพัฒนาครูโดยใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 พบว่าครูที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 มีความก้าวหน้าจากการเรียนรู้โดยมีผลการทดสอบหลังการพัฒนามีคะแนนค่าเฉลี่ย 32.37 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนา มีคะแนนเฉลี่ย 20.86 โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (3) ศึกษาความเห็นของครูที่ปรึกษาที่มีต่อคู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 49 คน ที่มีต่อคู่มือแต่ละด้านภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านรูปเล่มและเนื้อหาของเอกสารคู่มืออยู่ในระดับเหมาะสมมาก ด้านเอกสารคู่มือและด้านการนำเอกสารคู่มือไปใช้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม ทำให้ได้แนวทางการทำโครงการคุณธรรมที่ถูกต้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยกระบวนการ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้รายงานได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. กระบวนการพัฒนาแนวทางการทำโครงการคุณธรรม โดยใช้กระบวนการ PDCA
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขอบเขตการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 30 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ

- 2.1 ขั้นตอนการทำโครงการคุณธรรม
- 2.2 ตัวอย่างการทำโครงการคุณธรรม

3. ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ.2561-วันที่ 18 เดือนเมษายน พ.ศ.2561

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 เอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของสถานศึกษา
- 2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ เอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของสถานศึกษา

3. กระบวนการพัฒนาแนวทางการทำโครงการคุณธรรม โดยใช้กระบวนการ PDCA มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวางแผน (P-Plan)

- 3.1.1 ศึกษารวบรวม เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม
- 3.1.2 ศึกษาสาระของคุณธรรมพื้นฐาน
- 3.1.3 ศึกษาแนวคิด ขั้นตอน การทำโครงการคุณธรรม
- 3.1.4 สืบค้นโครงการคุณธรรม ที่ประสบผลสำเร็จ
- 3.1.5 สืบค้นวิธีการทำแนวทางการทำโครงการคุณธรรม

3.2 การปฏิบัติงานตามแผน (D-Do)

- 3.2.1 จัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของสถานศึกษา
- 3.2.2 จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการดำเนินงานโครงการ

คุณธรรมของสถานศึกษา

3.2.3 นำแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของสถานศึกษา พร้อมกับนำแบบสอบถามความคิดเห็นไปถามความคิดเห็นของครู จำนวน 30 คน ที่มีต่อแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรม

3.3 การตรวจสอบและประเมินผล (C-Check)

3.3.1 การปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผน

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น

3.3.3 สรุปผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการดำเนินงาน

โครงการคุณธรรมของสถานศึกษา

3.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A-Act)

3.4.1 จัดทำรายงานผลการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการดำเนินงาน

โครงการคุณธรรมของสถานศึกษา

3.4.2 นำเสนอผลรายงานและเผยแพร่ผลงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในสถานศึกษา พร้อมกับแบบสอบถามความคิดเห็นให้ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็น ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีมาตราส่วนประเมินค่ามี 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นกับข้อความนั้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็นกับข้อความนั้นมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็นกับข้อความนั้นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็นกับข้อความนั้นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การหาค่าเฉลี่ยของคะแนน ซึ่งปรับปรุงเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2546 : 32) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า มีความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า มีความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า มีความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า มีความคิดเห็นความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครู ข้อมูลแบบปลายปิดชนิดมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อมูล ความคิดเห็นแบบปลายเปิดนำเสนอในรูปความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การคำนวณหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 45) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N หมายถึง จำนวนครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

6.2 การคำนวณหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร ดังที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 17) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N หมายถึง จำนวนครูทั้งหมด

X หมายถึง คะแนนของครูแต่ละคน

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว นำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. ได้แนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา ที่มีองค์ประกอบของเอกสารและมีกระบวนการ ขั้นตอนในการทำโครงการคุณธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม นำเสนอดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1 สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียน	3.73	0.45	มาก
2 ขั้นตอนและกระบวนการทำโครงการชัดเจน	4.20	0.66	มาก
3 ใบงานมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.03	0.81	มาก
4 แบบประเมินโครงร่างมีความชัดเจน	3.93	0.64	มาก
5 อ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	3.90	0.76	มาก
ด้านการนำเสนอเนื้อหา			
6 มีรูปแบบการเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ	3.80	0.61	มาก
7 เสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม	3.93	0.64	มาก
ด้านการใช้ภาษา			
8 สื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย	4.07	0.74	มาก
9 ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	3.87	0.68	มาก
10 ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	3.70	0.65	มาก
11 ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม	3.83	0.75	มาก
ด้านตัวอย่างโครงการคุณธรรม			
12 มีความถูกต้องและชัดเจน	4.00	0.69	มาก
13 อ่านเข้าใจง่าย	3.83	0.59	มาก
14 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	3.83	0.79	มาก
15 ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน	3.77	0.63	มาก
เฉลี่ย	3.90	0.14	มาก

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรมโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก

ส่วนคำถามปลายเปิดนั้น ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ขั้นตอนและกระบวนการทำโครงการคุณธรรม และใบงานในการฝึกปฏิบัติมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และตัวอย่างโครงการคุณธรรมมีความถูกต้องและชัดเจน นำไปเป็นแบบอย่างได้

การนำไปพัฒนางาน/การเชื่อมโยงประยุกต์ใช้

1. การนำวิธีการพัฒนาโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำขั้นตอนการทำโครงการคุณธรรมไปปฏิบัติได้ จะทำให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมของสถานศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ได้สรุปผลดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ได้แนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา ที่มีองค์ประกอบของเอกสารและมีกระบวนการ ขั้นตอนในการทำโครงการคุณธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม

อภิปรายผล

1. แนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรมสำหรับสถานศึกษา ที่มีความชัดเจน ทั้งนี้เนื่องมาจากในการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการคุณธรรม มีองค์ประกอบ ขั้นตอน และกระบวนการในการพัฒนาที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ มากอยู่ (2542 : 34-35) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรายงานการพัฒนาและใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 แล้วได้คู่มือในการพัฒนาโครงการคุณธรรมที่สมบูรณ์
2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรม โดยภาพรวมแล้วครูมีความคิดเห็นต่อแนวทางการทำโครงการคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางการจัดทำโครงการคุณธรรมมีเนื้อหา ที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรม มีขั้นตอนและกระบวนการทำโครงการชัดเจน ใบบางมีความชัดเจน เข้าใจง่าย แบบประเมินโครงสร้างมีความชัดเจน มีเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม มีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม รวมถึงโครงการคุณธรรมมีความถูกต้องและชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย และช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของโครงการคุณธรรมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรชัย กระสินหอม และคณะ (2558 : 60-61) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะสุจริต 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูน โดยกิจกรรมโครงการคุณธรรม และได้สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการทำโครงการคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรม
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมโดยใช้โครงการให้มีประสิทธิภาพต้องจัดตามขั้นตอนของแนวทางการทำโครงการคุณธรรม โดยครูต้องเตรียมใบบางต่างๆ ให้มีความพร้อม
3. ควรมีการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาเกี่ยวกับคุณธรรม โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **ปฏิรูปการศึกษา 8 คุณธรรมพื้นฐาน**. แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th> (17 มีนาคม 2546).
- จากรุวรรณ มากอยู่. (2542). **รายงานการพัฒนาและใช้คู่มือการพัฒนาโครงการคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ปรึกษาช่วงชั้นที่ 3-4**. แหล่งที่มา : http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=7313. (26 มีนาคม 2552).
- โฆษิต คำไสย์. (2551). **รายงานการประเมินผลการดำเนินงานโครงการคุณธรรมเฉลิม พระเกียรติโครงการวัยชนกลับใจใส่ใจการเรียนรู้เพื่อเทิดไถ่องค์ราชันย์. โรงเรียนศรีตรังภูวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28**. เอกสารอัดสำเนา
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประไพพรรณ บุญคง. (2556). **รายงานการพัฒนาโครงการคุณธรรมเยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง. โรงเรียนนราสิกขาลัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1-3**. เอกสารอัดสำเนา
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันวิชาการตำราทอง. (2560). **คู่มือเตรียมสอบศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิชาการบริษัทตำราทอง.
- สุภัทรชัย กระสินหอม และคณะ. (2558). **การพัฒนาคุณลักษณะสุจริต 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดเตาปูน โดยกิจกรรมโครงการคุณธรรม. โรงเรียนวัดเตาปูน อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2**. เอกสารอัดสำเนา

ภาคผนวก

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรม

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการประเมินคุณค่าของเอกสาร
2. ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับความคิดเห็น ดังนี้
  - ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด
  - ระดับความคิดเห็น 4 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก
  - ระดับความคิดเห็น 3 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง
  - ระดับความคิดเห็น 2 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย
  - ระดับความคิดเห็น 1 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 รายการแสดงความคิดเห็นแนวทางการดำเนินงานโครงการคุณธรรม

ด้าน	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านเนื้อหา					
	1.1 สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียน					
	1.2 ขั้นตอนและกระบวนการทำโครงการชัดเจน					
	1.3 ใบบางมีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
	1.4 แบบประเมินโครงร่างมีความชัดเจน					
	1.5 อ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
2	ด้านการนำเสนอเนื้อหา					
	2.1 มีรูปแบบการเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ					
	2.2 เสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม					
3	ด้านการใช้ภาษา					
	3.1 สื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
	3.2 ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา					
	3.3 ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					

